

WIADOMOŚCI BANKU POLSKIEGO

(Drukowane jako rękopis).

Rok VI.

WARSZAWA, DNIA 30 KWIETNIA 1929 R.

Nr. 8.

TREŚĆ:

Ruch służbowy	str. 73	Ścisłe przestrzeganie postanowienia, dotyczącego prawidłowego układania weksli i dokumentów, przeznaczonych do zainkasowania w kasie dziennej.	str. 74
Zamawianie druków w ilościach rzeczywiście potrzebnych	" 73	Zakaz udzielania pożyczek zastawowych w kwotach, przekraczających ustaloną normę	" 75
10% dodatek nadzwyczajny do podatku od przychodów z wkładów na rachunkach oprocentowanych	" 73	Bank Gospodarstwa Krajowego na podstawie rocznego sprawozdania	" 75
Zaliczanie na rachunek Ministerstwa Skarbu kosztów dostawy z kolei próżnych skrzyń, zwracanych przez kasy skarbowe	" 74	W przededniu legalnej stabilizacji walutowej w Czechosłowacji	" 78
Niewłaściwe przechowywanie arkuszy kredytowych w skoroszytach	" 74	Urzędowa stopa dyskontowa w poszczególnych państwach	" 80

Ruch służbowy.

Emerytowanie.

Maksymilian Jacyk, z Oddziału we Lwowie.

Zamawianie druków w ilościach rzeczywiście potrzebnych.

(Dział I Spisu Okólników).

W związku z wprowadzoną zmianą zamawiania druków na okres roczny (Okólnik Nr. 14 z 28 lutego 1929 r.) Wydział Administracyjny otrzymuje z niektórych Oddziałów wykazy (form. Nr. 49 i 73), w których podawane są bardzo często nadmierne ilości poszczególnych formularzy, nieodpowiadające rzeczywistemu zapotrzebowaniu. Świadczy to o bezkrytycznej ocenie i niezrozumieniu, jaka ilość może być przypuszczalnie zużytkowana przy załatwianiu danej czynności. Przy ustalaniu ilości formularzy i książek należy uwzględniać pewną nadwyżkę, przyczem powinno się brać pod uwagę również zapas, znajdujący się w Oddziale. Gotowy wykaz winien być skontrolowany przez drugiego pracownika, a następnie odesłany do Wydziału Administracyjnego.

Przy tej sposobności przypomina się notatki o oszczędnym używaniu druków i przyborów biurowych oraz o sprawdzaniu ilości otrzymanych formularzy (Wiadomości Banku Polskiego Nr. 4 z 29 lutego 1924 r., str. 2, Nr. 22 z 30 listopada 1925 r., str. 197 i Nr. 6 z 31 marca 1926 r., str. 44).

10% dodatek nadzwyczajny do podatku od przychodów z wkładów na rachunkach oprocentowanych.

(Dział I i VIII Spisu Okólników).

Na mocy rozporządzenia Ministra Skarbu z 30 marca 1929 r. (Dz. U. R. P. Nr. 26 z 23 kwietnia 1929 r., poz. 272) zostało przedłużone pobieranie 10% nadzwyczajnego dodatku do podatków i opłat stemplowych do 31 marca 1930 r. (list okrężny Nr. 15 z 22 kwietnia 1929 r.). Niektóre Oddziały jednak nie obliczają nadzwyczajnego dodatku do 10% podatku od kapitałów i rent, należnego od kwoty procentów na rachunkach oprocentowanych, mimo, że odnośne polecenie wydane zostało listami okrężnymi Nr. 3 z 5 stycznia i Nr. 115 z 27 grudnia 1927 r.

Podatek powyższy wraz z 10%-owym nadzwyczajnym dodatkiem powinien być wnoszony przez Oddziały do kas skarbowych w ciągu dni 14, licząc od dnia zamknięcia periodycznych rachunków wkładów oprocentowanych, przyczem obowiązek ten istnieje bez względu na to, czy podlegający opodatkowaniu przychód został uprawnionemu do jego poboru rzeczywiście wypłacony, czy też zapisany na jego dobro.

Zaliczanie na rachunek Ministerstwa Skarbu kosztów dostawy z kolei próżnych skrzyń, zwracanych przez kasy skarbowe.

(Dział XIII Spisu Okólników).

Kasy skarbowe zwracają próżne skrzynki, w których przesyłane są im zasiłki pieniężne, przeważnie koleją, przyczem Oddziały, pokrywając dodatkowe koszty: za zawiadomienie o nadejściu skrzynek, składowe, dostawę do Banku i t. p., mają wątpliwości, czy tego rodzaju wydatki mogą zaliczać Ministerstwu Skarbu (w wykazie form. Nr. 280) do półrocznego rozrachunku. Ponieważ koszty przesyłek obowiązyany jest pokrywać zawsze nadawca a nie odbiorca, przeto Ministerstwo Skarbu — na wniosek Dyrekcji Banku — wyraziło zgodę, ażeby Oddziały zapisywały — począwszy od 1 kwietnia 1929 r. — dodatkowe koszty we wspomnianym wykazie i zaznaczały w nim wyraźnie przy odnośnych pozycjach, że są to wydatki, związane z dostawą próżnych skrzynek z kolei do Banku.

Niewłaściwe przechowywanie arkuszy kredytowych w skoroszytach.

(Dział IV Spisu Okólników).

Księgę kredytową (form. Nr. 504 i 505) prowadzi się systemem kartotekowym w tym celu, ażeby ułatwić księgowanie, sporządzanie wyciągów, usuwanie arkuszy zapisanych lub nieaktualnych, wyjmowanie arkuszy potrzebnych Dyrektorowi Oddziału do rzeczowej oceny weksli, składanych do dyskonta i t. p. W niektórych jednak Oddziałach arkusze kredytowe przechowywane są w skoroszytach lub segregatorach, a więc w sposób zupełnie niewłaściwy i niecelowy, a tem samem utrudniający w wysokim stopniu załatwianie wyżej wspomnianych czynności. Arkusze kredytowe powinny być układane luźno albo w szufladach biurek, lub też w odpowiednich pudełkach, zamykanych po skończonem urzędowaniu w szafie na sali manipulacyjnej.

Oddziały, które układają arkusze kredytowe w skoroszytach, winny zaniechać natychmiast tego wadliwego sposobu przechowywania i zastosować się do powyższego wyjaśnienia.

Ścisłe przestrzeganie postanowienia, dotyczącego prawidłowego układania weksli i dokumentów, przeznaczonych do zainkasowania w kasie dziennej.

(Dział IV Spisu Okólników).

Komisje rewizyjne stwierdziły, że w wielu Oddziałach nie jest przestrzegany przepis Instrukcji Służbowej cz. IV (str. 109 i 110) co do sporządzania w książce inkasowej (form. Nr. 93) zestawienia w przeddzień terminu płatności weksli i dokumentów inkasowych oraz łączenia i układania w porządku alfabetycznym weksli miejscowych, zamiejscowych i dokumentów inkasowych, przeznaczonych do zainkasowania w kasie dziennej. Takie łączenie jest również celowe z tego powodu, że płatnik otrzymuje tylko jedno zawiadomienie (form. Nr. 267), a nie tyle, ile weksli i dokumentów inkasowych ma w danym dniu do zapłacenia. Ponieważ niektóre Oddziały z niewiadomych i zupełnie nieuzasadnionych powodów postępują wbrew Instrukcji, t. j. sporządzają oddzielne zestawienia dla obu rodzajów weksli i dokumentów inkasowych, zwraca się ponownie uwagę na ścisłe przestrzeganie obowiązujących przepisów.

W książce inkasowej zachowany jest wprawdzie podział na weksle miejscowe, zamiejscowe i dokumenty inkasowe, ale podział ten jest konieczny ze względu na prawidłowe księgowanie w dzienniku kasowym i wyprowadzanie stanu portfela tych wartości. Weksle jednak i dokumenty inkasowe, przeznaczone do zainkasowania w kasie dziennej, muszą być zawsze łączone, gdyż to ułatwia pracę kasjerowi przy wyszukiwaniu weksli, wykupowanych przez jednego klienta. Również musi być sporządzany w przeddzień terminu płatności wykaz (form. Nr. 268), w którym mają być podawane — oprócz kwot wekslowych — także nazwiska płatników, przyczem kasjer obowiązany jest przeliczyć weksle i dokumenty, ująć je nakrzyż w dwie opaski, wypisać datę oraz ilość sztuk, opatrzyć swoim parafem i oddać do skarbcza tak, ażeby w następnym dniu mógł natychmiast, t. j. z chwilą rozpoczęcia urzędowania załatwiać klientów.

Niedopuszczalne natomiast jest oddawanie do kasy weksli i dokumentów inkasowych bez zestawienia, lub też ponowne badanie weksli przed wydaniem ich kasjerowi, a więc w ostatniej chwili przez urzędników, prowadzących portfel wekslowy, w celu pozornego upewnienia się, że niema wśród nich weksli z błędami formalnymi; powoduje to stratę czasu kasjera i oczekujących płatników, którzy podnoszą z tego powodu słuszne zażalenia.

Treść powyższego wyjaśnienia należy zaznaczyć w Instrukcji Służbowej cz. IV, na str. 110.

Zakaz udzielania pożyczek zastawowych w kwotach, przekraczających ustaloną normę.

(Dział VI Spisu Okólników).

Maksymalną wysokość pożyczek zastawowych, jakie mogą być udzielane jednej osobie, określa Wydział Kredytowy, przyczem — kierując się ogólnym położeniem gospodarczym i stosunkami kredytowymi kraju — zmienia zależnie od potrzeby ustalone normy. Jakkolwiek Oddziały stosują się do wydanych w tym względzie zarządzeń, t. j. nie przyznają — bez zgody wymienionego Wydziału — jednemu klientowi wyższej pożyczki (obecnie 25.000 złotych — Okólnik Nr. 88 z 8 października 1928 r.), to jednak zdarzają się wypadki udzielania kredytu w maksymalnej wysokości poszczególnym członkom jednej rodziny lub podstawionym osobom na zastaw tych samych papierów, co w rzeczywistości jest podstępem obejściem obowiązującego przepisu. Wyjaśnia się zatem, że jest to niedopuszczalne i Oddział powinien odmówić w takim wypadku udzielenia pożyczki bez podawania powodu.

Bank Gospodarstwa Krajowego

na podstawie rocznego sprawozdania.

Bank Gospodarstwa Krajowego prowadził w r. 1928 bardziej zdecydowaną działalność instytucji emisyjnej kredytu długoterminowego, na jaką został powołany dekretem Prezydenta Rzeczypospolitej z 1924 r. (Wiadomości Banku Polskiego z 30. IV. 1928 r.). Rozwijając się głównie w tym kierunku, operacje banku wzrosły w porównaniu z rokiem poprzednim o 24%, powstała więc potrzeba powiększenia kapitału zakładowego ze 120 do 150 milj. zł. Kapitały własne powiększyły się wskutek tego w końcu roku do sumy 194,8 milj. zł. i stanowiły dotychczas wyłączną własność Rządu, natomiast sprawa udziału w nich instytucji samorządowych jest dopiero rozważana.

Działalność kredytową banku można podzielić na 3 rodzaje: 1) udzielanie pożyczek w listach zastawnych i obligacjach, 2) pomoc finansowa dla przedsiębiorstw konsorcjalnych, 3) wreszcie kredyty długo- i krótkoterminowe.

1. *Emisja listów zastawnych i obligacji*, pomimo niekorzystnej konjunktury na krajowym rynku pieniężnym, zwiększyła się w porównaniu z rokiem poprzednim o 54% a jej procentowy udział do ogółu udzielonych przez bank kredytów wzrósł z 38% w końcu 1927 r. do 44% w końcu 1928 r. Nabywcami emitowanych papierów były głównie instytucje kredytowe i ubezpieczeniowe: P. K. O., Bank Polski, Powszechny Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych wreszcie Skarb Państwa, natomiast zainteresowanie się niemi szerszej publiczności było nikłe. Ciasnota na rynku pieniężnym w kraju i zagranicą przeszkadzała rozwojowi żywotniejszej działalności emisyjnej banku i ujemnie oddziaływała na kurs emitowanych papierów. W roku sprawozdawczym bank emitował głównie 7% listy zastawne, 7% obligacje komunalne i 7½% obligacje bankowe. Emisja 8% listów zastawnych i 8% obligacji komunalnych nie przybrała większych rozmiarów.

Stan emisji listów zastawnych i obligacji, wypuszczonych w latach 1924 — 1928.

Data	Listy zastawne		O b l i g a c j e						Razem
	8% I emisji w zł. wg. dawn. paryt.	7% II emisji w zł. obecn. paryt.	k o m u n a l n e				bankowe	budowlane	
			8% I emisji w zł. dawn. paryt.	7% II emisji w zł. obecn. paryt.	8% w dol.	7% w dol.	7½% w zł. obecn. paryt.	8% w zł. obecn. paryt.	
w z ł o t y c h									
31. 12. 1926	12,870.158	—	46,980.940	—	108,403.154	—	—	—	168,254.252
31. 12. 1927	58,857.712	798.000	83,765.376	106,294.800	105,363.480	—	2,565.000	—	357,644.368
31. 12. 1928	62,230.804	28,795.852	81,613.312	209,284.800	102,635.796	41,895.800	24,531.900	190.800	551,179.064

Z załączonej tablicy wynika, że w dziedzinie długoterminowego kredytu emisyjnego, bank uwzględnił w pierwszym rzędzie interesy samorządów, zresztą w myśl wyraźnego przepisu prawa. Suma, wypłacona samorządom w obligacjach komunalnych w r. 1928, wyniosła 145,7 milj. zł. i równała się prawie pożyczkom, udzielonym w okresie $3\frac{1}{2}$ lat istnienia instytucji. W udzielaniu pożyczek kierowano się rentownością dokonywanych przez samorządy inwestycji, uwzględniając w pierwszym rzędzie potrzeby elektryfikacji oraz budowy rzeźni i hal targowych. Jednak ze względów ogólnopństwowych udzielono również pożyczek na mniej rentowne inwestycje, jak budowa dróg, szkół, szpitali i t. p.

W sumie 145,7 milj. zł., udzielonej w obligacjach samorządom, mieści się również pomoc finansowa w wysokości 46,2 milj. zł. dla miast: Lublina, Częstochowy, Radomia i Piotrkowa, które nie mogły wywiązać się z nadmiernych zobowiązań, zaciągniętych na inwestycje w amerykańskiej firmie Ulen & Co. Reszta tej sumy została podzielona pomiędzy: samorządy powiatowe 29·6%, samorządy miejskie — 58%, samorządy gmin wiejskich — 0·5%, spółki wodne i inne instytucje prawno-publiczne — 11·9%.

Drugą z kolei dziedziną, zasilaną długoterminowym kredytem emisyjnym, była większa własność ziemska i nieruchomości miejskie, na które udzielał bank pożyczek w listach zastawnych. Jednak z uwagi, że prywatne instytucje poczyniły stosunkowo znaczne postępy w rozwoju długoterminowego kredytu rolnego, działalność banku w tym kierunku wykazuje spadek. Emisja listów zastawnych wyniosła w r. 1928 — 31 milionów zł., podczas gdy w r. 1927 — 47 milj. zł. Z emitowanych listów zastawnych w r. 1928 na sumę 31,4 milj. zł. przeznaczono na majątki ziemskie (powyżej 180 ha) 19,1 milj. zł., t. j. około 60%, resztę zaś na nieruchomości miejskie.

Długoterminowe pożyczki, udzielone przemysłowi w $7\frac{1}{2}\%$ obligacjach bankowych wyniosły w r. 1928 — 21,9 milj. zł. Zaspokajanie olbrzymich potrzeb kredytowych w tej dziedzinie musiało być podporządkowane zdolności kredytowej przedsiębiorstw i siłom finansowym banku.

Pozostaje do omówienia ostatnia pozycja kredytu emisyjnego, t. j. 8% obligacje budowlane. Stanowi ona zapoczątkowanie konwersji udzielanych poprzednio kredytów budowlanych w formie krótkoterminowych pożyczek z zabezpieczeniem weksłowym i hipoteczno-kaucyjnym. Konwersja tych pożyczek rozpoczęła się dopiero z końcem października r. ub. i przeprowadzana jest bardzo powoli z uwagi na nieuregulowany dotychczas tytuł własności wybudowanych domów.

2. *Pomoc finansowa banku dla przedsiębiorstw konsorcjalnych* wyrażała się w zaopatrywaniu tych placówek w kapitał zakładowy, zabezpieczeniu im kredytów obrotowych i zapewnieniu środków inwestycyjnych w formie długoterminowego kredytu hipotecznego w obligacjach bankowych. Z pośród przedsiębiorstw przemysłowych bank popiera takie, w których istnieniu i rozwoju państwo jest szczególnie zainteresowane a brak kapitałów uniemożliwia dostateczne finansowanie ich w instytucjach prywatnych. Do tego rodzaju przedsiębiorstw należą w pierwszym rzędzie zakłady chemiczne, elektrotechniczne i metalurgiczne.

Udział banku w kapitałach zakładowych przedsiębiorstw finansowanych przez siebie wyrażał się w końcu roku pozycją bilansową w kwocie 46,3 milj. zł. Prócz finansowanych już w poprzednich latach spółek objęte zostały działalnością banku nowe zakłady przemysłowe, chemiczne i metalurgiczne. Do pierwszej grupy doszła Sp. Akc. Zakłady Chemiczne Grodzisk, w której bank przejął 44·6% kapitału. Poza tem bank otaczał opieką finansowane dawniej przedsiębiorstwa chemiczne, do których należą S. A. Eksploatacji Soli Potasowych (Tesp), S. A. Przemysł Chemiczny w Polsce i S. A. Azot w Jaworznie. Pierwsze z tych przedsiębiorstw posiada niezwykle doniosłe znaczenie dla rozwoju rolnictwa w Polsce. Dzięki pomocy banku przedsiębiorstwo podwyższyło w ciągu roku kapitał zakładowy o 15 milj. zł., co umożliwiło przeprowadzenie bardzo intensywnych prac poszukiwawczo-wiertniczych za nowymi złożami.

Zwiększył się również stan posiadania banku w dziale przemysłu metalowego przez nabycie części udziałów w kapitałach zakładowych S. A. Stowarzyszenia Polskich Mechaników z Ameryki, fabryki obrabiarek „Pionier” S. A. i Polskiego Towarzystwa Akumulatorowego S. A. Oprócz partycypowania w kapitałach zakładowych bank udzielał przedsiębiorstwom pożyczek długoterminowych w obligacjach bankowych i krótkoterminowych kredytów weksłowych. Z pomocy takiej korzystały w wielkim stopniu Towarzystwo Starachowickich Zakładów Górniczych S. A., zakłady mechaniczne „Ursus” S. A., fabryka śmigieł „Intégrale Chauvière” W. Szomański i S-ka, Sp. z o. o. i Krajowe Towarzystwo Meljoracyjne. Ze względu na wielkie znaczenie gospodarczo-polityczne bank nabył część udziałów S. A. Gdańskiego Monopolu Tytuniowego, Polskiego Zjednoczenia Rybaków Morskich, Spółdz. z o. o. w Gdyni oraz British and Polish Trade Bank'u w Gdańsku. W wyniku tej działalności stan posiadania banku w przedsiębiorstwach konsorcjalnych wzrósł z 20.113 tys. zł. w 1927 r. do 46.285 tys. zł. w końcu 1928 r.

3. Obok działalności emisyjnej i popierania przedsiębiorstw konsorcjalnych bank rozwijał nadal bardzo intensywnie dział kredytów krótkoterminowych i pożyczek gotówkowych długoterminowych. Było to możliwe dzięki wydatnemu wzrostowi wkładów i lokat, których łączna suma 599,9 milj. zł. w r. 1927 podniosła się do 707,6 milj. zł., t. j. o 18% w r. 1928. Kwota 307.892 tys. zł. kredytów krótkoterminowych, po potrąceniu rachunków Min. Skarbu w sumie 12,3 milj. zł., została podzielona w następujący sposób:

Kredyty tak zwane „społeczne”	110,8 milj. zł.	37.4
Rolnictwo	56,3 „ „	19.2
Przemysł	86,7 „ „	29.3
Handel	31,2 „ „	10.5
Banki	10,6 „ „	3.6
	295,6 milj. zł.	100.0

Na kredyty t. zw. „społeczne” składają się pożyczki dla przedsiębiorstw państwowych, samorządów, kas oszczędności i spółdzielni.

Podział gotówkowych kredytów długoterminowych przedstawia się następująco w tys. zł.:

		%%
1. Przedsiębiorstwa państwowe	9.939	2.3
2. Samorządy i przedsiębiorstwa gminne	68.078	15.4
3. Spółdzielnie	103.894	23.6
4. Handel rolny	40.035	9.1
5. Gorzelnictwo	12.400	2.9
6. Przemysł włókienniczy, papierniczy i drzewny	8.760	2.0
7. Przedsiębiorstwa handlowe	4.738	1.1
8. Banki	48.217	10.9
9. Właściciele nieruchomości	106.023	24.1
10. Ministerstwo Skarbu	13.164	3.1
11. Różni	24.065	5.5
	439.313	100.0

Z załączonej tablicy wynika, że udział przedsiębiorstw państwowych w długoterminowych kredytach gotówkowych był stosunkowo niewielki. W większej mierze natomiast korzystały przedsiębiorstwa z kredytu krótkoterminowego w formie dyskonta weksli, pożyczek terminowych lub na rachunkach bieżących. Suma takich pożyczek wzrosła w r. ub. do 44,8 milj. zł., wyniosła więc 40.4% wspomnianych uprzednio kredytów „społecznych”. Samorządy i przedsiębiorstwa gminne korzystały z kredytów na budownictwo mieszkaniowe, czasowe zasilenie funduszy kasowych, wreszcie na mechanizację piekarni ręcznych i budowę nowych piekarni mechanicznych. Stan wykorzystanych przez nie kredytów długoterminowych na te cele powiększył się w r. ub. o 73%.

W dziedzinie kredytów krótkoterminowych „społecznych” poważną pozycję stanowią zasiłki dla komunalnych kas oszczędności w formie kredytów zawiązkowych i redyskontowych. Komunalne kasy oszczędności wykazują duży rozwój od 1927 r. i stają się coraz bardziej instytucjami rozdzielczymi kapitałów wśród drobnego przemysłu i rzemiosła. Za ich pośrednictwem bank udzielał rzemiosłu na 2½ letnie spłaty ratalne pożyczek oprocentowanych na 9% rocznie, a w województwach poznańskim i śląskim na 6% rocznie. Na tych samych przesłankach opiera się pomoc banku dla spółdzielni wszechstanowych, spółdzielnie bowiem rolnicze finansuje Państwowy Bank Rolny.

W działalności kredytowej poważny dział stanowią pożyczki na cele budowlane, których bank był prawie jedynym źródłem w kraju. Fundusze na działalność kredytowo-budowlaną składały się z wyznaczonych na 1928 r. kontyngentów rządowych w kwocie 100 milj. zł. i z własnych zasobów banku w wysokości 27,9 milj. zł., ponieważ z sumy tych funduszy zrealizowano w jesieni 1927 r. przeszło 40 milj. zł., przeto faktyczna kwota wypłaconych w 1928 r. pożyczek wyniosła tylko 87,5 milj. zł. Pożyczki te zostały rozdzielone pomiędzy spółdzielnie mieszkaniowe i mieszkaniowo-budowlane — 27,1 milj. zł., osoby prywatne — 47,9 milj. zł. oraz gminy 12,5 milj. zł.

Pomoc banku dla rolnictwa wyraziła się w r. ub. udzieleniem 56,3 milj. zł. kredytów krótkoterminowych, przeznaczonych w początkach 1928 r. na zasiewy i sfinansowanie żniw. Suma ta obejmuje również kredyty udzielone w poprzednich latach i dotychczas nieuregulowane a także kredyty dla

gospodarstw rybnych. Te ostatnie, udzielane były na cele inwestycyjne na okres 2-3 lat i obrotowe (zarybienie i nawożenie stawów oraz karmienie ryb). Z pomocą dla rolnictwa związana jest również pożyczka długoterminowa dla Kooprolnej w wysokości 40,3 milj. zł., powstała skutkiem uregulowania przez bank w 1925 r. jej zobowiązań angielskich. Zadłużenie Kooprolnej z tego tytułu zmniejsza się powoli. Bank Gospodarstwa Krajowego przedsięwziął szereg środków, skierowanych ku zabezpieczeniu swoich należności i uzdrowieniu tej instytucji, która spełnia rolę centrali handlu rolnego. W tym charakterze korzystała ona również z kredytów krótkoterminowych banku na zakup nawozów sztucznych, jęczmienia i nasion dla celów wywozowych.

Kredyty krótkoterminowe dla przemysłu nie wykazują wydatnego wzrostu, albowiem wycofując się z tej dziedziny, bank pozostawia ją bankowości prywatnej. Przyznane przez bank kredyty w wysokości 12 milj. zł. dla przemysłu ceramicznego zostały wykorzystane tylko do sumy 7,6 milj. zł., ponieważ cegielnie nie chciały się poddać ograniczeniom doliczania najwyżej od 20% do 30% zysków. Odrębny charakter w finansowaniu przemysłu posiadają kredyty eksportowe, zapoczątkowane w ostatnich latach. Suma tych kredytów udzielona przemysłowi i handlowi w roku 1928 wyniosła 4.540 tys. dolarów.

W wykazie długoterminowych pożyczek gotówkowych istnieje pozycja 48.217 tys. zł., które zostały udzielone bankom na cele sanacyjne. Pożyczki te regulowane są obecnie przez banki w szybkim tempie.

Dla cyfrowego zobrazowania czynności banku w r. 1928 i porównania jej z latami poprzednimi załączone są poniżej ważniejsze pozycje bilansów rocznych w tys. zł.:

STAN CZYNNY	31. 12. 1926	31. 12. 1927	31. 12. 1928
Gotowizna i waluty	30.904	50.486	55.935
Kredyty krótkoterminowe	341.800	255.098	307.892
w tem:			
pożyczki wekslowe	74.256	136.419	177.441
otwarty kredyt	238.173	93.646	87.200
pożyczki termin. i towarowe	29.371	25.033	43.251
Pożyczki gotówkowe długoterminowe	79.450	380.535	439.313
„ w listach zast. i obligacjach	206.106	391.299	583.775
Papiery wartośc. własne (łącznie z udziałami w przeds. konsorcjalnych)	38.420	171.915	169.232
STAN BIERNY			
Kapitały własne i rezerwy	51.296	148.817	194.760
Lokaty Skarbu Państwa	230.379	284.196	356.224
Wkłady	218.704	315.720	351.412
Redyskonto weksli	6.877	18.987	38.883
Gwarancje i żyra	122.011	61.564	29.173
Sumy bilansowe (łącznie z gwarancjami)	920.159	1.425.215	1.715.360

W stosunku do sumy bilansowej stan kredytów krótkoterminowych wynosił w r. 1926 — 37,1%, w 1927 — 17,8% a w 1928 — 17,9%. Taki sam stosunek kredytów długoterminowych emisyjnych wynosił odpowiednio 22,2%, 27,4% i 31,0%. W ustosunkowaniu się lokat Skarbu Państwa i wkładów na stała w 1928 zmiana na niekorzyść wkładów, które z powodu ciasnoty na rynku pieniężnym, zaczęły odpływać z banku w ostatnich 5 miesiącach.

W przededniu legalnej stabilizacji walutowej w Czechosłowacji.

Objawem, który charakteryzuje pomyślną sytuację gospodarczą Czechosłowacji, jest długotrwała aktywność bilansu handlowego. Aktywność ta jest ugruntowana na tendencji zniżkowej cen hurtowych, wywołanej przez modernizację i koncentrację przedsiębiorstw przemysłowych oraz przez standaryzację produkcji.

L a t a	Import	Eksport	Nadwyżka
1919 — 1925 (7 lat)	108.5	126.0	17.5
1926	15.3	17.9	2.6
1927	17.9	20.1	2.2
1928	19.2	21.2	2.—

Aktywny bilans handlowy wywiera dodatni wpływ na sytuację finansową Czechosłowacji. Przypływ walut pozwala spłacać dawne pożyczki zagraniczne oraz tworzy podstawę dla ekspansji kapitałów krajowych. Według słów ministra Englisha, „kraj eksportujący, jak Czechy, nie powinien zaciągać długów zagranicznych, ale powinien raczej udzielać zagranicy pożyczek”. Te nawskroś zdrowe tendencje znajdują oparcie w pomyślnym stanie finansów państwowych. Budżet jest oddawna zrównoważony, długi państwowe uporządkowane, a zadłużenie skarbu państwa w Banku Narodowym stale się zmniejsza. W roku 1928 dług banknotowy zmniejszył się o sumę 346,7 milionów kr. č. i wynosił według bilansu z dnia 15 kwietnia r. b. sumę 4,033 milionów kr. č. Dług ten dr. Pospišil projektuje umorzyć w ciągu 4—5 lat przez odpowiednie zwiększenie rezerw Banku. (Dawniej projektowano zakończyć umorzenie w r. 1940).

Stan interesów Banku Narodowego Czechosłowacji jest również bardzo pomyślny. Obecne rezerwy kruszcowo-walutowe (razem 2,9 miljarda, po odliczeniu walut, nienależących do pokrycia) służą za pokrycie dla nadwyżki obiegu banknotów nad długiem banknotowym skarbu oraz dla natychmiast płatnych zobowiązań (razem 3,4 miljarda). W ten sposób skalkulowane pokrycie wynosi zgórá 80%.

Bank Czechosłowacki stosuje od dnia 8 marca 1927 roku stopę dyskontową 5%, nie potrzebując jej podwyższeniem bronić się przed odpływem swych rezerw, które dostatecznie zabezpiecza czynny bilans handlu zagranicznego. Z drugiej strony niski poziom stopy dyskontowej instytucji emisyjnej znajduje pełne uzasadnienie w płynności wewnętrznego rynku kredytowego. Oszczędności publiczne wzrastają, a wzrostowi temu towarzyszy zwyżka kursów giełdowych. Rentowność papierów procentowych zbliża się do poziomu panującego na rynkach zachodnio-europejskich. Zaznacza się odpływ kapitałów krajowych zagranicę.

Jeśli uwzględnić wreszcie, że odnowiono w ostatnich czasach kredyty rewolwingowe na bardzo dogodnych warunkach, to należy stwierdzić, że Bank Narodowy jest w pełnej możności utrzymać kurs waluty krajowej na dotychczasowym poziomie.

Statut czechosłowackiego banku emisyjnego nie tylko nie przewiduje wymienialności banknotów, ale nie ustala nawet legalnego parytetu waluty. Po energicznej rewaloryzacji, przedsięwziętej natychmiast po utworzeniu państwa, waluta czechosłowacka osiągnęła stabilizację faktyczną. Wówczas nowela do ustawy bankowej włożyła na Bank Narodowy obowiązek utrzymywania kursu waluty krajowej w granicach \$ 2.90—\$ 3.03 za 100 koron č. Relacja korony č. do złota ustalona więc została tylko pośrednio. Jednakże kurs przymusowy waluty został nadal utrzymany, a handel dewizami podlegał ścisłej reglamentacji. Dopiero od dnia 1 stycznia 1929 r. weszła w życie ustawa, wprowadzająca wolny handel dewizami w Czechosłowacji. Pewne ograniczenia, jakie ustawa ta jeszcze przewiduje, nie dadzą się odczuć w praktyce. Zniesiony został zupełnie obowiązek oddawania walut zagranicznych przez eksporterów. Ustawa powyższa oznacza, że Czechosłowacja weszła w stadium faktycznej wymiany czechosłowackiej korony na pełnowartościowe waluty.

Przeprowadzenie legalnej stabilizacji korony č. oraz ustalenie urzędowej wymiany banknotów będą naturalnymi konsekwencjami ustawy, wprowadzającej wolny obrót dewizami. Dawniej można było mieć wątpliwości, jak ustosunkuje się opinia publiczna świata w stosunku do walut o drobnowartościowej jednostce monetarnej. Przeprowadzone w ostatnich latach legalne stabilizacje walut europejskich usuwają nawet tę ostatnią wątpliwość. Biorąc pod uwagę aktywność bilansu handlowego, pomyślny stan finansów państwowych oraz korzystną sytuację Banku Narodowego, stwierdzić można, że Czechosłowacja posiada wszelkie warunki dla przeprowadzenia legalnej stabilizacji swej waluty. Będzie to ostatecznym ukoronowaniem dzieła d-ra Rašina.

Dnia 27 lutego r. b. odbyło się w obecności ministra skarbu dr. Vlasaka walne zgromadzenie Banku Narodowego, na którym gubernator banku dr. Pospišil powiadomił zgromadzonych o zamiarach banku i rządu co do wprowadzenia waluty złotej. „Jestem upoważniony do oświadczenia — mówił dr. Pospišil — że ustawa walutowa, której urzeczywistnienie jest dziś możliwe, ustali czechosłowacką koronę jako naszą definitywną jednostkę monetarną. Wydanie tej ustawy posiada tylko jeden cel, aby stan obecny przypieczętować i usunąć wszelkie wątpliwości, jakoby istniejące obecnie stosunki majątkowe i ceny miały być zmienione z racji zarządzeń walutowych. Średni kurs korony w stosunku do dolara, na którym się ona od 3 lat utrzymuje, jest 33.75 za 1 \$, co jest równoznaczne z 44,58 miligrama czystego złota za 1 kr. č.”.

Na tym poziomie korona č. będzie legalnie ustabilizowana. Wydania odpowiedniej ustawy należy oczekiwać w najbliższych miesiącach.

Urzędowa stopa dyskontowa w poszczególnych państwach. ¹⁾

P A Ń S T W A	Rok 1928 Grudzień	R o k 1 9 2 9				Data ostatniej zmiany
		Styczeń	Luty	Marzec	Kwiecień	
Szwajcaria	3 ¹ / ₂	3 ¹ / ₂	3 ¹ / ₂	3 ¹ / ₂	3 ¹ / ₂	22. 10. 1925.
Francja	3 ¹ / ₂	3 ¹ / ₂	3 ¹ / ₂	3 ¹ / ₂	3 ¹ / ₂	19. 1. 1928.
Belgja	4	4	4	4	4	30. 6. 1928.
Szwecja	4 ¹ / ₂	4 ¹ / ₂	4 ¹ / ₂	4 ¹ / ₂	4 ¹ / ₂	23. 8. 1928.
Danja	5	5	5	5	5	24. 6. 1926.
Czechosłowacja	5	5	5	5	5	8. 3. 1927.
St. Zjednoczone	5	5	5	5	5	13. 7. 1928.
Japonja	5,48	5,48	5,48	5,48	5,48	18. 10. 1927.
Holandja	4 ¹ / ₂	4 ¹ / ₂	4 ¹ / ₂	5 ¹ / ₂	5 ¹ / ₂	25. 3. 1929.
Anglja	4 ¹ / ₂	4 ¹ / ₂	5 ¹ / ₂	5 ¹ / ₂	5 ¹ / ₂	6. 2. 1929.
Norwegja	5 ¹ / ₂	5 ¹ / ₂	5 ¹ / ₂	5 ¹ / ₂	5 ¹ / ₂	27. 3. 1928.
Hiszpanja	5 ¹ / ₂	5 ¹ / ₂	5 ¹ / ₂	5 ¹ / ₂	5 ¹ / ₂	19. 12. 1928.
Rumunja	6	6	6	6	8 9 ¹ / ₂	30. 7. 29. 4. 10. 29. 14. 11. 29. 14. 1. 9. 1920.
W. M. Gdańsk.	6	6	6	6	7	30. 10. 29 r. 4. 10. 29. 14. 1. 9. 1920.
Jugosławja	6	6	6	6	6	18. 6. 1927.
Łotwa	6	6	6	6	6	23. 6. 1927.
Włochy	5 ¹ / ₂	6	6	7	7	1. 4. 1928.
Litwa	7	7	7	7	7	14. 3. 1929.
Finlandja	7	7	7	7	7	1. 7. 1925.
Indje	7	7	7	7	7	16. 11. 1928.
Austria	6 ¹ / ₂	6 ¹ / ₂	6 ¹ / ₂	6 ¹ / ₂	7 ¹ / ₂	13. 12. 1928.
Niemcy	7	6 ¹ / ₂	6 ¹ / ₂	6 ¹ / ₂	7 ¹ / ₂	24. 4. 1929.
Estonja	7 ¹ / ₂	7 ¹ / ₂	7 ¹ / ₂	7 ¹ / ₂	7 ¹ / ₂	25. 4. 1929.
Węgry	7	7	7	7	8	2. 1. 1928.
Portugalja	8	8	8	8	8	24. 4. 1929.
Polska	8	8	8	8	9	29. 7. 1926.
Grecja	9	9	9	9	9	19. 4. 1929.
Bułgarja	9	9	9	9	9	30. 11. 1928.
Rosja	10	10	10	10	10	15. 12. 1928.
						1. 7. 1922.

¹⁾ Ostatnie zmiany stopy dyskontowej podane zostały w Wiadomościach Banku Polskiego Nr. 6 z 30 marca b. r. Od tego czasu zmieniły stopę następujące państwa: Niemcy, Węgry i Austria, — co uwzględniono w powyższym wykazie.